

تاریخ وادبیات

حمادی

ملك وملتہ نافع ، تاریخ ، ادبیات ، فنون ، اقتصادیات و شئون سائرہ متعلق مباحث مفیدہ فی حاوی مجموعہ شہریہ در

ادیب محترم عینی زاده محمد علی بك افندی

حضر تلمیذہ

عزیزم

رشید پاشا حقندہ بکاجواب اولہرق یازدیغکز مقالہدہ
شمہ حقیقت کورمدم، سزدن سؤال ایدیورم . برآمدک
برقاچ محترم دوستلری اولسہ وکندیسنک لزوم کوردیکی
برایجاب اوزرینہ او محترم دوستلرندن بریسنی ثنا ایتسہ ،
بر بیکانہ آدم اورتہ یہ آتیلوب «سن بر محترم دوستکی ثنا
ایتدک . اوتدکی دوستلرکدہ محترم ذاتلردر . اونلری نیچون
ثنا ایتدک» دیہ یہ حق اولوزمی ؟ اکر بن بر محترم دوستمی
ثنا ایتدیکم زمان دیگر محترم دوستلرمک حقوقہ تجاوز
ایدرك عاہنہدہ بر کلہ یازمش اولسہ ایدم اول وقت بکا
اعتراض ایتدک حقدن اولوردی . حالبوکہ او دوستلرک
عاہنہدہ یازوق شویلہ طورسون سزک شایان تنقیددر
دیہ جککز مرتبہدہ او محترم دوستمی ثنا ایتشم .

اوت ، رشید پاشا مقالہ ندہ موفخماً و مفصلاً
بیان ایلدیکم وجهہ بزمہ قدیمدنبری دوست اولان
انکلترہ دولتک سیاستی بر یاش فدانه بکزر . بعض
کرہ عالم سیاستہ اویلہ فورطنلر ظہور ایدرکہ بک
چوق بوبوک وقالین آغاچلرک کیمی کوکندن ییقیلیر
وکیہنک داللری بوداقلری قبریایر، اورتہلق محشر شکلی
آلیر ؛ او یاش آغاچ صاغہ اکیایر ، صولہ اکیایر ، یرلرہ
یاتار اما قیرلماز . او فورطنلر زائل اولونجہ ینہ دیمدیک
مرکز اصلیسندہ موزون وثابت قالیر . بن فرانسز دولتک

لہمزدہ اولان ہمتلری و معاونتلری ہیچ بروقتدہ انکار
ایدنلردن دکل . حتی سیاست خارجہ من حقندہ مقالہلر
یازماللری خارجہ مأمورلرندن وارباب وقوف وکمال ،
ادبازندن بعض ذواتہ دفعاتلہ رجا ایتدم . بن فرانسه نلک
بزہ اولان رأفت و معاونتنی سزدن قرق درجہ زیادہ
بیلیم . بوندن دولایی ہر زمان وفوق العادہ بر صورتہ
او دولت معظمہ یہ مفتخر آمتشکریم . بن بو مقالہدن
صوکرہ ینہ رشید پاشا مناسبتلہ فرانسه دولتی ایلہ اولان
دوستلقر من حقندہدہ بر مقالہ یازہ جقدم . سز بولی کسدیکز ؛
ہایدی بویورکززدہ سز یازیکز . فقط نقصان و علم سیاستہ
غیر موافق یازارسہ کز اعتراضہ حاضریم .

شمدی مسئلہ یہ باشلا یلم : مقالہ کنزک بوبوک قسمی
یعنی ۴۵ سطری قارلوقجہ معاہدہ سندن اولکی زمانلرہ
عائددرکہ بونلری یازمقاغکز تماماً ضدک خارجی و معلوم
شیلر اولدیغندن بر مکتب چوجنی دہ یازا ییلیر . کیری قرق
اوچ سطر بکزر قالیورکہ بونک بویلہ اولدینی «کلہلم قارلوقجہ
معاہدہ سنک صورت عقدینہ» تعبیر یلہ جوابہ باشلا یلم
اولہ کنزلہ مثبتدر . تمام قرق بش سطر بخارج بحث
سوزلریکزدن صوکرہ اولان بوجلہ کزی «بو معاہدہ
حقندہ انکلز ایلچیسنک توسطی طوغری در» سوزو کز
تعقیب ایدیور . مادامک (طوغریدر) آرتق نہ ایچون
اعتراض ایدیورسکز ؟

سیاستہ اصلاً مقبول اولیان بر طاقم عبث سوزلر
سویلدکن صوکرہ بر «کلہلم» دها کتیردرک «کلہلم
روم فترتی انسانسدکی خدمتلرہ» اوت روم فترتی حقندہ
انکلزلر طرفدن دیوان ہایونہ محرمانہ وقوع بولان

خصوصيه انگلتره فرانسه آراسنده كي شدت رقابتدن بچون
بحث ايتدك ديسهرك اورقايي كاغد اوستته قوبه نك
صره سيميدر ؟

اخبارات طوغريدر، ديورسكز. جام اقدم، مادامكه بوده
طوغريدر آرتق نهدن اوزاتوب طور ديورسكز؛ خصوصيه
آلت طرفده يازديغكز سطرلك مائى بن سزه حكايه
ايتدم. سوزى ديكلنديكنك ونهايت فعذور قالدېغك
اسبانجى ده سويلدمدى. بندن آلوب ينه بكا ضاعفده
نه فغا واردر :

قريم محاربه سنه نقل كلام ايدرك شوبله جه بيوريور-
سكز : « قريم محاربه نى زمانه عائد ملاحظاتكزده شاين
تقيددر. هله بو محاربه دن صوكره استانبولده فرانسه
وايتكلز نفوذلى آره سنده باشلايان شدتلى رقابت »
افندى حضرتلى بر آزعقلكزى باشكزه طوپلاييكز.
بن او مقاله نى يازديغ زمان نه زماندى. يونانك مخدول
عسكرى استانبول قوبوسنه قدركلش، يارين نه اوله جنى
مجهول بولنش ايدى. مايوسانه شعر سويلكدن مجتنب
بولنش اولديغ حالده دولتمزك عظمت ماضيه نى وشمى
بو حالى دوشونهرك اعتراض ايتديككز مقاله نسخك
(وناقالآ تار) قسمنده كورولش اوله جنى وجهله :

اويله مايوسم كه عزرائيلى كورسهم سويلرم
نرده قالدك كل بنم روح روانم مرجبا

يئنى يازارق كمال ياسمدن عزرائيلى آرامقده بولنش
ايكن اويله بر صرده انگلتره و فرانسه دولترينك-فيرلرينك
وقتيه كچن بر مناقشه لرند نى بحث آچق، يوقسه شواوچ معظم
دولتلك الحاله هندو استانبولى مدافعه ايتدكلى كوردهرك وقتيه
خفمزده اولان غيرت ومعاونتلى خاطرده نى آگديره ق
ايچون شوبله بر عباره سياسي يازمقى لازمكلىردى. ايسته عينا
يازديغ عباره: «ظهور ايدن قريم محاربه سنده انگلتره، فرانسه،
ساودنيا [۱] دولترى روسيه يه قارشى بزمه اتحاد ايتدكلى
ويواوغورده نه قدر قائلر دوكدكلى وسواسبولى خربا
ضبط ايدرك نهايت روسيه نى بزم ايچون بك موفقيتلى بر
صلحه مجبور ايتدكلى قيامته قدر اونودليه حق سياسى
وملكى ايتدكلى دندر» عباره سنك نرهنى «شاين تقيددر»